

Föräldrars uppfattningar om kvalitet i daghem

Barnomsorgens funktion i den moderna familjen

GUNNI KÄRRBY

Syn på kvalitet i barnomsorgen har flera perspektiv. Daghem uppfattas alltmer som en service för föräldrar samtidigt som barns bebov av en stimulerande utvecklingsmiljö betonas. Vad är pedagogisk kvalitet och kan denna bedömas på ett objektivt sätt? Hur stämmer dessa bedömningar med föräldrarnas uppfattning av kvalitet?

Familjen har under de senaste 30 åren genomgått en strukturomvandling. Nya samlivsnadsformer, ökad förvärvsfrekvens bland kvinnor, barnomsorgens institutionalisering och strävan mot ökad jämställdhet är några av de förhållanden som påverkat familjemönstret. Familjelivet blir i allt högre grad beroende av arbetslivet och samhället utanför familjen. Den offentliga barnomsorgen är en av de former för samhälleligt stöd som har betydelse för främst barnets socialisation. Barnet är inte längre bara en produkt av familjens sociala och kulturella livsbedingungen utan även av den institutionaliserade miljö som daghem och andra former för barnomsorg utgör.

Barnomsorgen i Sverige är en professio-

nell verksamhet och inte ett föräldraskap. Den är en tjänst för både föräldrar och barn. Föräldrar ska kunna arbeta eller studera och känna sig trygga för barnen. Dessa ska ha en trygg omvårdnad och en barnomsorgsmiljö som är stimulerande för deras utveckling. I antologin *European Parents in the 1990s* säger U. Björnberg (1992):

»...parenthood has developed into a more public and a less private matter. It is something that has to be negotiated between parents, the employer, and welfare policy... The child should be properly cared for according to criteria elaborated on by the professional know-how of those who work with children or contribute to the understanding of children«.

Barnomsorgen genomgår nu stora förändringar. Samtidigt som man i kommunerna skär ner på kostnaderna inom barnomsor-

Gunni Kärrby är docent i pedagogik vid Institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet.

gen, liksom inom annan offentlig verksamhet, genomförs en lag som påbjuder kommunerna att inrätta daghemsplatser för alla som har behov av en sådan. Föräldrar ska också i ökad utsträckning kunna välja den verksamhet som passar den egna familjens behov bäst. Genom lagen om fri etableringsrätt vill man öka valfriheten och mångfalden (Socialstyrelsen 1995:2). Ett viktigt syfte med detta är även att genom ökad konkurrens åstadkomma högre effektivitet och produktivitet.

I två forskningsprojekt utförda 1989-1995 i samarbete mellan Nationalekonomiska och Pedagogiska institutionerna vid Göteborgs universitet har frågor kring kvalitet och resurseffektivitet inom barnomsorgen undersökts («Göteborgsundersökningen»). I denna artikel kommer främst föräldrarnas syn på kvalitet att belysas och sättas i relation till resurseffektivitet.

Syn på uppfostran

Trots att kvinnor idag har ett lika stort försörjningsansvar som män har uppfattningen av hennes roll som mor inte förändrats i stort sett.

Däremot har attityder till offentlig barnomsorg börjat förändras under senare år. Föräldrar väljer i allt högre grad daghem som barnomsorgsform. I familjer där båda föräldrarna är tjänstemän hade 71 procent barn i daghem i slutet av 80-talet. I familjer där båda är arbetare var motsvarande siffra 39 procent (Landgren-Möller (1991). Denna siffra har ökat under senare år och är enligt Kommunförbundet närmare 60 procent (Prop. 1993/94:11).

Undersökningar visar också att uppfatt-

ningen av moderns funktion i uppfostran har förändrats. Betydelsen av modern som främst tillfredsställer barnets primära behov har ersatts av uppfattningen att barnets utveckling av social och intellektuell kompetens är lika väsentlig i uppfostran. Barn ses som »projekt« (Hallden 1992, Persson 1994, Brembeck, 1994). Denna utveckling sker bäst i offentlig miljö såsom förskola och skola i en tillåtande atmosfär genom lek och indirekt inläring.

I detta sammanhang kommer diskussionen om förskolans kvalitet in i bilden. Svensk barnomsorg kännetecknas av ett såväl samhälleligt som individuellt perspektiv där barnets totala utveckling ligger till grund för de kvalitetskrav som ställs på en stimulerande miljö. Familjens perspektiv på en god fostransmiljö kan ses i relation till samhällets mål för en god barnomsorg. Vilka krav ställer föräldrar på en god barnomsorgsmiljö och i vilken grad uppfyller daghem föräldrarnas förväntningar på en god utvecklingsmiljö för barnen?

Begreppet kvalitet

Kvalitet betyder egenskap och har ofta setts i relation till produktivitet och effektivitet. Inom offentlig sektor har t.ex. högre utbildning, sjukvård och social service granskats i utredningar utförda inom finansdepartementet av Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi (ESO). I en av dessa utredningar har barnomsorgen granskats. Den har främst setts som en fråga om resursinsatser och organisation såsom personaltätthet, barngruppsstorlek, kontinuitet bland personalen och andel utbildad personal (Ds 1988:1). Med hänsyn till den standard som

kännetecknar barnomsorgen i detta avseende noterar professor Sheila Kamerman, en känd forskare i socialpolitik från USA, att den svenska barnomsorgen har den högsta kvaliteten i världen. Hon skriver:

»We can note that childcare services in Sweden offer the highest quality of out-of-home care available anywhere. Quality is stressed far more extensively than in most other countries« (Kamerman, 1989).

Ur pedagogiskt perspektiv kan emellertid andra kvalitetsaspekter lyftas fram såsom förhållningssättet till barnen, pedagogisk medvetenhet, etc. Dessa har också fått en stark betoning i svensk barnomsorgspolitik som genom statlig styrning fått en enhetlig profil jämfört med barnomsorg i de flesta andra länder. Redan i Barnstugeutredningen drogs de grundläggande riktlinjerna upp vad gäller form och innehåll (SOU 1972:26-27). Den centrala myndigheten (Socialstyrelsen) har genom råd och anvisningar haft stort inflytande på ideologi och pedagogisk praktik. Ett pedagogiskt program för förskolan antogs av Riksdagen 1985 (Socialstyrelsen 1987).

Professionell kvalitet

Kvalitet i offentlig service kan ses ur såväl »kundens« perspektiv som det samhälleliga mål denna service har. Därför är kvalitet i hög grad en fråga om vilket perspektiv man har. Kvalitet kan också vara ett mått på hur väl man i verksamheten lyckas förena behoven hos olika målgrupper. Vid bedömning av kvalitet i förskolan är det därför viktigt att ta reda på vad olika intressegrupper använder för kriterier. Men även inom dessa grup-

per kan syn på kvalitet variera. Föräldrar med barn i samma daghemsavdelning kan ha olika syn på vad som är god kvalitet. Experter kan vara oense beroende på vilken pedagogisk syn de har och vad de anser vara värdefullt i uppfostran av förskolebarn. Politiker och administratörer har oftast uppfattningen att kvalitet har att göra med mängden resurser såsom personaltäthet och utrustning men kan variera i sin bedömning av vad som är acceptabel kvalitet i dessa avseenden. Och vem frågar barnen om hur de upplever daghemmet? Hur trivs de, hur utvecklas de och vad lär de? (Kärrby 1992).

Det finns forskare som menar att kvalitet inte kan »mätas« utan är en fråga om hur väl man i daghemsverksamheten lyckas »förhandla fram« ett bra arbetssätt som tillfredsställer barn, personal och föräldrar (Moss & Pence, 1994). Ur samhällets perspektiv har kvalitet en ideologisk och kulturell dimension. Vad vill man med barnen? Vilka kompetenser bör barn ha i framtiden? Samtidigt bör frågan ställas: I vilken grad ska förskolan och dess personal påverka barn och vilket inflytande ska föräldrar ha på utformningen av förskolans mål, innehåll och praktik?

Kvalitetsbegreppet har i denna uppsats främst en pedagogisk innebörd. I forskning om kvalitet har man i flera länder utarbetat skalor som är speciellt inriktade på att bedöma pedagogiska kvalitetsaspekter i verksamheten. En av de mest använda skalorna är Early Childhood Environment Rating Scale (ECERS) som utarbetats vid universitetet i North Carolina i USA (Harms & Clifford, 1980). Detta instrument har numera använts i ett tiotal olika länder och finns publicerat på svenska (Utvärdering i försko-

lan, 1994). ECERS består av 37 typsituationer i daghemsverksamheten omfattande sju olika områden: omsorg, kreativ och social utveckling, språkutveckling, motorik, förråd och inventarier samt vuxnas behov. I bedömningarna utgår man från hur medveten personalen är om varje barns totala utveckling och hur denna tillgodoses i verksamheten. Hur påverkas barnets identitet i situationer t.ex. när barnet lämnas och hämtas? Hur mycket får barn lära sig att ta egna initiativ? Hur flexibel är personalen i planeringen? Vilken pedagogisk skicklighet kännetecknar arbetet med språk, kreativa aktiviteter, etc? Situationerna bedöms på en 7-gradig skala av observatörer som besöker daghemmet och samtalar med personalen om hur de brukar arbeta. Bedömningarna avser alltså inte enskild personal och barn utan den pedagogiska miljön som helhet och i vilken grad denna främjar varje individuella barns utveckling och inläring i olika avseenden, socialt, kognitivt och känslomässigt.

I samband med att ECERS fått stor spridning och använts som forskningsinstrument i flera olika länder, bl.a. för jämförande studier, har en diskussion förts om skalans koppling till såväl yttre betingelser som kulturella och pedagogiska synsätt (Moss & Pence, 1994). Kan kvalitet verkligen mätas i en sådan komplex verksamhet som daghemsvärlden utgör? Vad kännetecknar hög respektive låg kvalitet?

Föräldrars syn på kvalitet i förskolan

Genom decentralisering av ansvar för social service och förslaget om ökad valfrihet för

föräldrar att välja den omsorg de önskar har kommunernas intresse för föräldrar som konsumenter ökat under de senaste åren. Barnomsorgen ses alltmer som en service för barnfamiljer vilket medfört att föräldrars behov kommit i förgrunden i kommunala förvaltningar. Samtidigt har man i många kommuner genomfört besparingar inom barnomsorgen. För att utröna effekter av dessa har kommuner genom enkätundersökningar riktade till föräldrar försökt få fram vad dessa tycker om barnomsorgen. Resultaten har emellertid ej kopplats till förhållanden i daghemmen och man kan därför ej utläsa vilka kvalitetsaspekter som är relaterade till variationer i föräldrarnas svar. Dessutom kan föräldraenkäterna diskuteras ur metodsynpunkt.

I Sverige har samband mellan föräldrars syn på det pedagogiska arbetet i daghemmet och personalens egen syn eller utomstående bedömares skattningar jämförts i undersökningar vid Forsknings- och Utvecklingsbyrån vid Stockholms Socialförvaltning. Man fann svaga samband mellan föräldrars tillfredsställelse med daghemmet och kvalitetsaspekter såsom graden av målinriktad verksamhet (Sundell & Salonen, 1991). I en annan undersökning fann man att personalen skattade sin egen praktik som kvalitativt bättre än vad föräldrarna gjorde (Olsson, 1993).

Kvalitet och kostnader

Intresset för forskning om kostnader och resurseffektivitet i barnomsorgen i samband med kvalitetsaspekter började växa fram i samband med den ekonomiska nedgången i slutet av 80-talet. I de få svenska undersök-

ningar som genomförts under 80-talet och i början av 90-talet (innan budgetnedskärningarna börjat genomföras) fann man inga sådana samband. Resultat visade att »kvalitativa« förhållanden såsom målorientering, struktur och kommunikation inte var kopplade till resurser i form av personaltäthet (Kärrby, 1986; Palmérus & Hägglund, 1987). Detta kan förklaras av att variationen i personaltäthet är förhållandevis liten i svenska daghem.

I projektet »Aktiv uppföljning« vid Socialstyrelsen jämförde ekonomen Stina Holmberg daghem i två kommuner med liknande barnomsorgsförhållanden. Kostnaderna per plats i den ena var avsevärt mycket högre än i den andra. Vid jämförelser av olika kvalitativa aspekter, såväl yttre standard som pedagogiska insatser, fortbildning av personal etc. fann hon inte några skillnader (Holmberg, 1994).

I »Göteborgs-undersökningen« studerades resurseffektivitet i relation till kvalitet i daghem. Resurseffektivitet beräknades med hjälp av DEA-metoden (Data Envelopment Analysis) och är ett mått på mängden personalarbetsdagar samt daghemmets yta i relation till antalet inskrivna barn under ett år med hänsyn taget till barnets ålder och vistelsetid. Med hjälp av ECERS som mått på kvalitet fann vi ett signifikant samband mellan kvalitet och resurseffektivitet i låginkomstområden men ej i medelklassområden. Detta stöder standpunkten att mer resurser krävs för att uppnå god professionell kvalitet i daghem i låginkomstområden där de sociala förhållanden ofta är sämre för barnen (Bjurek m.fl. 1992). I de flesta kommuner försöker man oftast ta sådana hänsyn vid resursfördelning framför allt inom

skolverksamheten. Våra resultat tyder på att sådana hänsyn bör tas även inom barnomsorgen i högre grad.

Oro bland föräldrar

I samband med att många kommuner började genomföra besparingar inom barnomsorgen i början av 90-talet, uppstod en stor oro bland både personal och föräldrar att kvaliteten skulle försämras. Tanken bygger alltså på antagandet att det finns en relation mellan kostnad och kvalitet. Inom vissa gränser är detta en alltför enkel modell som börjat ifrågasättas inom flera sociala verksamheter. I den tidigare undersökningen som omfattade ca 200 daghem fann vi t.ex. att resurseffektivitet hade ett tydligt samband med omfattningen av ett måldokument, dvs. ju mera klart uttalade mål man hade i daghemmet desto fler barn togs in i förhållande till samma personalinsats. Det visade sig också att personalens kompetens hade samband med mängden resurser per barn, dvs. ju högre andel förskollärare i relation till barnskötare man hade i daghemmet desto fler barn kunde tas emot (Bjurek m.fl. 1992).

De föreståndare som deltagit i »Göteborgsundersökningen« intervjuades efter en tid då besparingarna börjat genomföras. Resultaten visade att arbetsledning och organisation av verksamheten hade stor betydelse för den pedagogiska kvaliteten. En arbetsledare med intresse och kunskap om pedagogiska kvalitetsfrågor hade större förmåga att finna lösningar på problem som uppstod i samband med besparingar än ledare som såg på daghemsverksamheten ur administrativt perspektiv (Kärrby, 1994).

I en nyligen presenterad undersökning av

24 förskolor med olika huvudmän i Stockholms kommun fann man inga samband mellan resurseffektivitet och det pedagogiska arbetssättet, ej heller mått på barnens utveckling (Sundell 1995). Däremot bekräftades tidigare resultat att det pedagogiska ledningsarbetet och andelen förskollärare hade samband med resurseffektivitet.

»Göteborgsundersökningen«

I syfte att belysa föräldrars syn på kvalitet utgick vi ifrån två huvudfrågor:

- 1) Vilka variationer finns det i föräldrars syn på olika kvalitetsaspekter i daghem?
- 2) Finns det något samband mellan professionell kvalitet och föräldrars bedömningar av olika kvalitetsaspekter i barnets daghem?

Av de ca 200 daghem som deltog i »Göteborgsundersökningen« valdes slumpmässigt 40 daghem för bedömning av kvalitet med ECERS. I en avdelning med 3-6-åriga barn på varje daghem gjordes bedömningen av särskilt tränade observatörer med utbildning och erfarenhet av arbete i förskola. Till alla föräldrarna i samma daghemsavdelning skickades ett frågeformulär. Detta ställdes främst till modern som ombads besvara det tillsammans med fadern. Frågeformuläret returnerades därefter i slutet kuvert antingen till forskningsledaren eller till daghemmet som därefter vidarebefordrade dem. Svaren var alltså anonyma och vi kunde därför inte göra individuella påminnelser. Svarsprocenten var dock ca 60 procent och varierade mellan 25 och 100 procent i de

olika daghemsavdelningarna. Sammanlagt deltog föräldrar till 340 barn.

Uppgifter om daghemmens resurseffektivitet för samma år som kvalitetsbedömningen utfördes fanns tillgängliga liksom andelen förskollärare och barnskötare.

Undersökningsmodell

Det kan förväntas att föräldrars uppfattning om kvalitet främst hänger samman med i vilken grad daghemsverksamheten fyller deras olika behov vilket också för de flesta inkluderar deras uppfattning om hur bra barnet har det i daghemmet.

I frågeformuläret konstruerades tre frågeområden som förväntades belysa följande delaspekter:

- 1) Hur uppfattar föräldrar kvalitet i information, kontakt och kommunikation mellan dem och personal?
- 2) I vilken grad har föräldrar och personal samma värderingar vad gäller mål och aktiviteter i daghemmet och hur väl uppfyller daghemmet dessa?
- 3) Har kvaliteten i daghem något inflytande på familjens livssituation?

Generellt sett förväntade vi oss att föräldrars uppfattning om kvaliteten i det egna barnets daghem hade samband med den professionella kvaliteten.

Som förmedlande faktor i detta samband är information och kontakt mellan hemmet och daghemmet. Dessa bör därför vara viktiga kvalitetsfaktorer för föräldrarna. Samtidigt kan man anta att det i mötet mellan hemmets och daghemmets värld skapas rum för utbyte av synsätt och värderingar som i sin tur kan påverka personalens förhållningssätt till barnet. Kontakten mellan per-

sonal och föräldrar hjälper barnet att knyta ihop världarna och skapar därmed mer gynnsamma förutsättningar för utveckling och inläring.

En annan dimension i kvalitetsbegreppet gällde i vilken grad föräldrars värderingar, dvs. uppfattningar om vad som är viktigt, överensstämmer med den vikt personalen lägger vid olika fostransmål och pedagogiska aktiviteter i daghemmet. Vad är viktigt för föräldrarna och i vilken grad uppfylls det som föräldrarna värderar i daghemsverksamheten?

För föräldrarna kan daghemmet ha olika funktion i deras livssituation, speciellt mammans. Detta ledde till frågan om daghemmets kvalitet har någon betydelse för familjelivet. Kan daghem med hög kvalitet vara ett bättre stöd för föräldrar i deras livssituation än daghem med lägre kvalitet?

Resultat

De föräldrar som besvarade formuläret representerade sannolikt rikspopulationen av daghemsföräldrar vad gäller social bakgrund. Fler mödrar (45 procent) och fäder (32 procent) hade postgymnasial utbildning än genomsnittet i riket, vilket kan förklaras av att fler medelklassfamiljer än arbetarklassfamiljer har sina barn i daghem (Landgren-Möller, 1991). Endast 41 procent av mödrarna uppgav att de arbetade heltid. En tredjedel arbetade deltid och 23 procent deltog i utbildning eller var arbetslösa. Något mindre än en fjärdedel av föräldrarna uppgav att de var ensamstående. 17 procent av både mödrar och fäder var födda utomlands.

Vilken funktion har barnomsorgen i föräldrarnas liv?

Varför väljer föräldrar barnomsorg utanför hemmet och vilka valmöjligheter har de?

Av dem som gjort ett definitivt val uppgav något mer än hälften som främsta skäl till val av omsorg utanför hemmet att de ville ägna sig åt ett intressant och stimulerande yrkesarbete och resten valde alternativet att de måste arbeta av ekonomiska skäl. En av fem fyllde i båda alternativen eller lämnade frågan obesvarad.

Ungefär hälften av föräldrarna uppgav att de kunde välja mellan olika former av omsorg (daghem, familjedaghem, kooperativ). Lika många uppgav att de i praktiken bara hade ett val (daghem) och de flesta hade önskat detta. Nästan alla föräldrarna var således nöjda med formen av omsorg. Vid en öppen fråga vad de skulle välja om de hade helt fritt val med samma kostnad valde 99 procent daghem.

Är daghemmet främst till för att fylla föräldrarnas behov eller är det till för barnens behov?

Föräldrarna fick rangordna fem alternativ varav två gällde barnets behov och tre alternativ gällde främst föräldrarnas behov.

Av tabell 1 (se nästa sida) framgår att nära hälften av föräldrarna valde som främsta funktion »att barnet fick delta i pedagogisk verksamhet med utbildad personal«. En tredjedel valde alternativet »Barnet fick umgås med kamrater« som främsta funktion. Majoriteten av föräldrar uppfattade alltså daghemmet framför allt som något viktigt för barnet. Att daghemmet uppfyllde för-

Tabell 1

Föräldrars första val av olika daghemsfunktioner vid rangordning (procent)

Funktioner	Första val
Att barnet får delta i pedagogisk verksamhet med utbildad personal	46.3
Barnet lär sig att umgås med kamrater	32.3
Praktiskt för familjen (vistelsetider, närhet till bostad, kostnader, etc.)	28.1
Daghemmet kompletterar hemmets fostran	11.1
Daghemmet ger möjlighet till insyn och man vet hur barnet har det	10.9

äldrarnas behov av att ligga nära bostaden, ha flexibla tider, etc. var viktigast för 28 procent medan daghemmets funktion som komplement till hemmet endast sågs som viktigast av några få. I officiella texter om barnomsorg framhålles daghemmets kompletterande funktion, en uppfattning som ofta också är vanlig bland personal. Denna funktion fick emellertid låg prioritet bland de flesta föräldrar. Att daghemmet ger möjlighet till insyn prioriterades också lågt.

Att daghemmets pedagogiska funktion uppfattades som viktigast av de flesta föräldrarna bekräftades av svaret på en fråga om vad de ansåg vara daghemmets absolut viktigaste uppgift. En stor majoritet (82 procent) valde alternativet »Att barnen får en stimulerande miljö där de kan utvecklas och lära sig saker« i stället för alternativet »Att barn får leka och ha roligt«. En del av föräldrarna kommenterade sitt svar med att barnen även lär genom lek!

Resultaten kan tolkas som att de flesta föräldrar värderar daghemmet som en pedagogiskt utvecklande miljö. Denna mål-

sättning överensstämmer med den syn på uppfostran som kännetecknar den nya medelklassen i dagens samhälle (Brembeck 1994; Persson 1994).

Vad betyder det för föräldrars livssituation att ha barnet i daghem?

Mödrarna fick ta ställning till i vilken grad daghemsvistelsen hade betydelse för familjens livssituation i fem olika avseenden. Svartalternativen var Ja, Kanske och Nej.

Mest hade daghemsvistelsen betydelse för moderns samvaro med barnet. Nästan 60 procent medgav att de uppskattade samvaron med barnet mer. Detta bekräftar resultat från tidsstudier som visar att daghemsmödrar tillbringar nästan lika mycket tid sammanlagt under veckan i aktiv samvaro med barnet som hemmamödrar (Gustafsson & Kjulin, 1994). Liknande resultat finns redovisade från Tyskland (Tietze & Rossbach, 1991). Daghemsföräldrar kompenserar således den tid barnet är i daghem-

met med mer aktiv samvaro inom hemmet.

Nära hälften av mödrarna svarade ja på frågan om barnets daghemsvistelse hade betydelse för deras arbetssituation, att de klarade sina arbetsuppgifter bättre. En tredjedel höll med om att barnets daghemsvistelse hade vidgat deras sociala nätverk. Endast en av fem medgav emellertid att barnets vistelse i daghemmet hade påverkat deras roll som förälder och nära en tredjedel var tveksamma till detta. Relationen till maken/sambon hade inte påverkats av daghemsvistelsen enligt de flesta, 71 procent svarade nej på den frågan.

Information och kontakt

En majoritet av föräldrarna uppgav att de hade tillräcklig information om viktiga förhållanden i daghemmet (Tabell 2). Av tabellen framgår emellertid också att ett förvånansvärt stort antal uppgav att de ej fått information om vilka erfarenheter barnet fick i daghemmet. Många visste inte t.ex. hur man hanterar konflikter (51 procent), hur barnet utvecklas i daghemmet (43 procent) och viktiga händelser under dagen (41 procent). En fjärdedel av föräldrarna uppgav att de inte hade fått information om vad och

Tabell 2

Föräldrars uppgifter om hur mycket information de fått om olika förhållanden i daghemmet (procent).

Variabler	Fått tillräcklig information	Inte fått men skulle vara värdefull	Inget behov av information
<i>Om verksamheten</i>			
Målsättning och »uppfostringsfilosofi«	70.4	28.4	1.2
Ekonomi	50.6	37.3	12.0
Vad som händer om barnet blir sjukt	83.9	12.7	3.4
Vad föräldrar förväntas bidra med (t.ex. extra-kläder, hjälp vid utflykter, etc.).	89.4	9.7	0.6
Barnens dagliga aktiviteter	85.4	13.7	0.9
Hur man hanterar konflikter mellan barn	44.2	51.4	4.4
Möjligheten för föräldrar att engagera sig i daghemmet	58.3	32.9	8.8
<i>Om det egna barnet</i>			
Förändringar i hälsa och humör	74.2	24.3	1.5
Vad och hur mycket barnet äter	73.3	25.5	1.2
Viktiga händelser under dagen	58.7	40.7	0.6
Hur barnet utvecklas	55.9	42.9	1.2

hur mycket barnet äter i daghemmet eller förändringar i barnets hälsa och humör. I dessa avseenden skulle många, mellan 24 procent och 43 procent av föräldrarna, vilja ha mer information. Trots detta tyckte majoriteten av föräldrarna att kontakten mellan dem och personalen fungerade bra i stort sett. Ungefär en tredjedel tyckte emellertid att kontakten vid personliga samtal kunde förbättras.

Ett sätt att få mer information och insyn i hur barnet har det i daghemmet är att delta på olika sätt. Föräldrarna fick ta ställning till ett antal vanliga deltagaraktiviteter (Tabell 3). Många fler än väntat, mellan en fjärdedel och nära hälften, uppgav att de önskade delta i olika aktiviteter. Flest föräldrar ville hjälpa till vid utflykter, vara med i olika aktiviteter och i planeringen av aktiviteter. Mellan 12 procent och 30 procent uppgav att de inte hade sådana möjligheter. Brist på deltagande bland föräldrar beror alltså vanligtvis inte på ovilja eller brist på tid. En tredjedel av mammorna uppgav att de arbe-

tade deltid och 12 procent var arbetslösa.

Kontakt mellan föräldrar och personal är emellertid inte bara en fråga om att få information och att delta. De flesta föräldrar känner också på sig om de »kan« ha förtroende för personalen och få gehör för sina synpunkter och frågor hos dessa. I vilken grad vågar föräldrar ta upp känsliga frågor? Känner de att personalen respekterar deras åsikter och är öppna för förslag? Är personalen medvetna om vad föräldrarna har för uppfostringsattityder och värderingar i etiska och moraliska frågor?

En majoritet av föräldrarna hade uppfattningen att personalen respekterade deras åsikter och var öppna för deras förslag i hög grad eller till viss del. Däremot var det många, mellan 30 procent och 53 procent, som svarade »vet ej« på frågan om i vilken grad de kände att personalen var medvetna om föräldrarnas inställning till våld, könsroller, religion, politik och rasism. Detta är alltså områden som sällan diskuterats.

Vi tog också reda på vilka uppfostring-

Tabell 3

Grad av föräldrars deltagande i olika daghemsaktiviteter (procent).

Variabler	Grad av deltagande			
	Har deltagit	Skulle vilja delta	Ingen möjlighet	Inte intresserad
Observera aktiviteter	55.3	30.3	11.8	2.6
Hjälpa till med aktiviteter	21.8	42.6	26.2	9.4
Hjälpa till vid utflykter	33.2	42.2	20.6	4.0
Ordna föräldramöten	10.3	36.9	28.9	23.9
Hjälpa till att ordna basarer o.d.	7.6	26.2	30.4	35.3
Delta i planering av daghemmets aktiviteter	3.0	46.3	25.8	24.8

sattityder föräldrarna hade och hur de uppfattade motsvarande attityder i daghemmet. Resultaten visade att föräldrarnas egna attityder och deras uppfattningar om personalens attityder var ganska samstämmiga generellt sett. Attityderna till regler och vuxen- resp. barnstyrd uppfostran uppfattades som lika. Däremot uppfattades daghemspersonalens uppfostringsattityder vad gäller betydelsen av gruppgemenskap vara starkare än föräldrarnas. Dessa betonade i högre grad fostran till individualitet.

Föräldrars uppfattningar om daghemmets innehåll och praktik

Föräldrarna fick först ta ställning till tio pedagogiska aktiviteter, såsom skapande, lek, utflykter, skolförberedande aktiviteter. Frågan var hur viktiga de tyckte att dessa var och vilken vikt de uppfattade att personalen lade vid dessa i det praktiska arbetet.

Föräldrarna fick också ta ställning till olika kvalitetsaspekter i den övergripande verksamheten. Kvalitetssynpunkterna gällde 1) Organisation såsom personaltäthet och kontinuitet bland personalen, tydlighet i målsättning, etc. 2) Pedagogiska mål som syftade till att främja barnens utveckling, t.ex. att utveckla barns självförtroende, förståelse för andra kulturer, skolförberedelse, omvärldskunskap etc. och 3) Pedagogiskt arbetssätt såsom personalens förmåga att skapa en »varm« atmosfär, att personalen »ser« vad varje barn behöver för sin utveckling, att personalen är öppen för familjens kulturella värderingar, etc. Hur viktiga tyckte de själva att dessa var och i vilken grad ansåg

de att dessa blev uppfyllda i daghemmet? (Tabell 4, se nästa sida.)

Lättast var att ta ställning till organisatoriska förhållanden. Flest föräldrar (71 procent), var missnöjda med personaltätheten vilket är lätt att förklara då kraftiga budgetnedskärningar inträffade just vid tiden för undersökningen. En fjärdedel var missnöjda med att de inte fick möta samma personal varje dag. Trots att många föräldrar inte tyckte att utrymme och material var viktiga kvalitetsaspekter, var ändå många (38 procent) missnöjda med dessa förhållanden.

Personalens sätt att arbeta med innehållsaspekter var i vissa fall svårt att bedöma för många föräldrar. På frågan om hur daghemmet uppfyllde olika kvalitetskriterier avseende barns utveckling var variationen stor. Flest föräldrar var nöjda med daghemmets sätt att ge barn tillfälle till lek (89 procent), lära barn att anpassa sig till regler och normer (80 procent) och lära barn umgås och lösa konflikter (72 procent). Enligt föräldrar är alltså daghem bra på att skapa en miljö där barn genom lek och samspel med kamrater lär sig fungera i grupp och samtidigt lär att anpassa sig till daghemmets regler och normer.

Vad gäller fostran och inläring i stort uppgav många föräldrar att de inte visste hur denna skedde. Mellan en tredjedel och hälften av föräldrarna visste inte hur daghemmet lyckades i att utveckla barns förståelse för andra kulturer (48 procent), att ge barn kunskap om sin omvärld (35 procent) och ge barn möjligheter att utveckla sitt språk (30 procent). Många föräldrar förlitar sig alltså på att daghemmet uppfyller dessa mål utan att de behöver vara informerade. Ungefär en av fem var missnöjd och ansåg att nämnda

Tabell 4

Föräldrars uppfattningar om hur olika kvalitetsaspekter uppfylls i daghemmet (procent).

Variabler	Bra	Nivå Kunde vara bättre	Vet inte
<i>Organisation</i>			
1. Målsättning och planering	71.1	21.0	7.9
2. Personaltäthet	26.8	71.0	2.2
3. Kontinuitet bland personal	75.1	24.0	1.0
4. Flexibla hämtnings- och lämningstider	77.0	18.3	4.7
5. Utrymme och material	58.7	38.1	3.2
<i>Barns utveckling</i>			
6. Oberoende och självtillit	60.5	19.1	20.4
7. Samarbete och konfliktlösning	72.1	13.0	14.9
8. Förståelse av regler och normer	80.3	6.4	13.4
9. Skolförberedelse	58.4	16.8	18.8
10. Förståelse av andra kulturer	32.8	19.0	47.9
11. Språkerfarenheter	51.6	18.3	30.1
12. Moralbegrepp (rättvisa, etc.)	63.0	12.2	24.8
13. Kunskap om omvärlden	47.7	17.4	34.8
14. Tillfälle till lek	89.2	5.7	5.1
<i>Pedagogiskt arbete</i>			
15. Att personalen är utbildad och kan »se« vad varje barn behöver	62.7	23.8	13.5
16. Att personalen kan skapa en »varm« atmosfär	67.9	25.2	7.1
17. Att föräldrar får påverka och delta aktivt	49.5	26.7	23.8
18. Att personalen är öppen för familjens kultur och värderingar	40.3	10.6	49.2

områden kunde uppfyllas bättre i daghemmet.

Cirka en fjärdedel av föräldrarna var missnöjda med personalens pedagogiska arbete, dvs. att personalen visade bristande

kompetens i förmågan att »se« vad varje barn behöver för sin utveckling, att skapa en »varm« atmosfär och att ge föräldrar tillfällen till deltagande.

Föräldrar fick också göra en helhetsbe-

dömning av kvaliteten i barnets daghemsavdelning på en 5-gradig skala från mycket bra till mycket dålig. De ombads också att motivera varför de bedömde kvaliteten på det sätt de gjorde. Sist fick föräldrarna ta ställning till frågan om de tyckte att kvaliteten hade förändrats efter det kostnadsbesparingar hade börjat genomföras och på vad sätt kvaliteten i så fall hade förändrats.

Nästan hälften av föräldrarna bedömde den totala kvaliteten i daghemmet som mycket bra och 40 procent som ganska bra. Endast 12 procent var tveksamma eller missnöjda.

På frågan om föräldrarna tyckte att daghemmets kvalitet hade förändrats sedan kostnadsbesparingarna börjat genomföras (vilka hade pågått 1–2 år), svarade 46.5 procent ja och 40.3 procent nej. Resten tog inte ställning.

Samstämmighet mellan föräldrarnas uppfattningar av kvalitet och bedömningar av kvalitet med ECERS

En av huvudfrågorna i undersökningen var: I vilken grad överensstämmer föräldrars sätt att bedöma kvalitet med oberoende personers bedömning av kvalitet? Som framgått tidigare användes en skala (ECERS) som avsåg att fånga upp den professionella dimensionen av kvalitet.

Som framgår av tabell 5 (se nästa sida) fann vi att föräldrarnas uppfattningar av daghemmets sätt att uppfylla olika kvalitetsaspekter överensstämde ganska bra med bedömningen enligt ECERS. *Föräldrars bedömningar av information och kontakt med daghemmet och attityd till föräldrarna bland*

personalen hade klart samband med kvalitet enligt ECERS. Ju lägre den professionella kvaliteten bedömdes vara, desto fler föräldrar uppgav att de önskade mer information och att kontakten med personalen behövde förbättras. Föräldrar med barn i bra daghem var mer nöjda med kontakten i allmänhet och kände att personalen var öppen för föräldrars förslag och uppfattade att personalen var medveten om deras åsikter i värderingsfrågor. Den professionella kvaliteten hade inte samband med *omfattningen* av föräldrarnas deltagande i daghemmet. Resultaten kan tolkas som att det är föräldrarnas känsla av förståelse och kontakt som uppstår i personalens sätt att bemöta dem som har samband med hög kvalitet mer än i omfattningen av deltagande i daghemmet.

Professionell kvalitet hade också samband med uppfattningen att daghemmets främsta funktion var den pedagogiska. I daghem med hög kvalitet hade alltså föräldrarna i högre grad uppfattningen att daghemmets främsta funktion var att ge barnet en stimulerande miljö. Eftersom föräldrar inte väljer daghem utifrån sina pedagogiska ambitioner kan resultatet tolkas som att daghem med hög pedagogisk kvalitet ger föräldrarna uppfattningen att daghemmets viktigaste uppgift är att främja barnets utveckling.

I daghem som bedömdes ha hög kvalitet enligt ECERS var föräldrarna i högre grad nöjda med personalens betoning av olika slags aktiviteter. De var också mer nöjda med organisation, innehåll och arbetssätt än föräldrar i daghem som bedömdes ha lägre kvalitet.

Helt klart framgick att föräldrarnas egen totalbedömning av kvalitet i deras barns

Tabell 5

Korrelationer mellan olika föräldravariabler och kvalitet (ECERS) i 38 daghem.

VariablerNivå	ECERS
Information om daghemmet (7 item) Önskar mer information	-.46 **
Information om eget barn (4 item) Önskar mer information	-.50 **
Kontakt med personal (6 item) Behöver förbättras	-.50 **
Allmän bedömning av kvaliteten i kontakten kontakten med personal Mycket bra	.41 **
Känner att personalen är öppen för föräldrarnas förslag	.36 *
Känner att personalen är medveten om föräldrarnas värderingar	.35 *
Daghemmet har främst en pedagogisk funktion	.37 *
Daghemmets främsta funktion är att komplettera hemmet	.34 *
Tillfredsställelse med den betydelse personalen lägger vid 10 olika aktiviteter i daghemmet	.51 *
Föräldrarnas egen bedömning av betydelsen av barnens olika utvecklingsområden	.58 *
Föräldrarnas bedömning av hur bra daghemmet uppfyller:	
1. Organisatoriska kvalitetsaspekter	.52 *
2. Områden för barns utveckling	.58 *
3. Pedagogiska mål	.58 *
Allmän bedömning av kvaliteten i barnets daghem	.50 **
Ingen förändring i kvaliteten efter besparingar	.30 ($p < .06$)

Note: $p < .05 = *$, $p < .01 = **$

daghemsavdelning hade samband med bedömningen av den professionella kvaliteten. Trots att många föräldrar uppgav att de hade otillräcklig kännedom om en del kvalitetsaspekter i daghemmet överensstämde deras bedömning ganska bra med den be-

dömning som gjorts av oberoende bedömare.

I en sammanställning av vilka motiv föräldrarna hade för sin bedömning av kvalitet framgick att de vanligaste motiven var att personalen var flexibel, engagerad och kom-

petent. Det var alltså inte främst bristande resurser som motiverade föräldrarnas bedömning av kvalitet utan egenskaper hos personalen.

Kvalitet bedömd med professionella kriterier visade inga säkerställda samband med föräldrarnas livssituation. Vilket motiv de hade för omsorg utanför hemmet (ekonomi eller yrkeskarriär), möjlighet att välja form av omsorg, uppskattning av samvaro med barnet, förändring av föräldrarollen, relationen till maken/sambon och upplevelser av att klara av sina arbetsuppgifter, hade inget statistiskt samband med professionell kvalitet. Det fanns en tendens till att fler föräldrar med barn i »högkvalitetsdaghem« uppgav att de kanske klarade av sitt arbete bättre medan föräldrar med barn i »lågkvalitetsdaghem« svarade nej på samma fråga.

Ett visst samband mellan kvalitet bedömd med ECERS och moderns utbildning resp. etniska bakgrund kunde fastställas. I daghem med lägre kvalitet var det vanligare att mamman hade 2-årig gymnasieutbildning (18 procent tillhörde denna kategori). Den grupp av mammor som bott i Sverige mindre än 10 år (8 procent) hade barn i daghem med lägre kvalitet.

Påverkar kvaliteten i daghemmet föräldrars uppfattningar av barnets utveckling? Vi fann skillnader mellan föräldrar som antydde ett sådant samband. Föräldrar med barn i »bra« daghem uppgav i betydligt högre grad än föräldrar med barn i daghem med lägre kvalitet att de tyckte att *alla* områden av barns utveckling var mycket viktiga. Resultaten kan tolkas som att daghem med hög professionell medvetenhet har inflytande på föräldrarnas syn på barns utveckling. Ju bättre daghemmet är desto mer inser för-

äldrar betydelsen av att barnen får möjlighet att utvecklas inom många olika områden, såväl intellektuella som sociala, etiska och konstnärliga.

Samband mellan resurseffektivitet och kvalitet

En av våra huvudfrågor gällde förhållandet mellan kvalitet och kostnader. Under det år (1993) då data rörande kvalitet insamlades gjordes även beräkningar av de deltagande daghemmens resurseffektivitet (Bjurek m.fl. 1995). Korrelationer mellan detta mått och kvalitet bedömd av oberoende bedömare med hjälp av ECERS beräknades. Resultaten visade inget samband mellan kvalitet och resurseffektivitet ($r = -.07$). Professionell kvalitet synes således ej ha något generellt samband med antalet barn per resursinsats. Detta samband gäller alltså inom de gränser som rädde vid tiden för datainsamlingen.

Vid analys av samband mellan resurseffektivitet och föräldrars syn på kvalitet fick vi ungefär samma resultat. Vi fann inget samband mellan föräldrarnas totalbedömning av daghemmets kvalitet och mängden resurser per barn ($r = .06$). Ej heller fann vi några samband mellan resurseffektivitet och föräldrarnas uppfattningar om kvaliteten i kontakt och information, daghemmets organisation, innehåll och arbetssätt. De tendenser till samband som framträdde tydde på att hög effektivitet kan ha samband med uppfattningen att personalen är mer öppen mot familjens behov än barnets behov. Fler föräldrar i högeffektiva daghem prioriterade daghemmets funktion som service till föräldrar och färre prioriterade

dess funktion som stimulerande inlärningsmiljö. Det fanns alltså en tendens som tydde på att högeffektiva daghem var inriktade mot daghemmets servicefunktion mer än mot barns utveckling.

Ett intressant resultat var också att det fanns ett svagt men tydligt samband mellan föräldrars uppfattning om förändring i kvalitet efter budgetnedskärningarna och kvalitet bedömd med ECERS. Ju bättre kvalitet enligt ECERS desto färre föräldrar ansåg att kvaliteten hade förändrats ($r = .30, p < .06$). Resultaten ger en antydning om att föräldrarnas uppfattning om försämrad kvalitet bekräftades av bedömningarna enligt ECERS. Har föräldrarnas uppfattning av förändringar i kvalitet efter budgetnedskärningar något samband med effektiviteten? Det skulle kunna förväntas att kvaliteten i daghem med låg resursinsats per barn, alltså där personaltätheten är lägre, skulle ha förändrats mer efter budgetnedskärningarna än daghem med högre resursinsats. Så visade sig dock inte vara fallet. Uppfattningen bland föräldrarna att daghemmets kvalitet hade ändrats efter genomförda besparingar hade alltså inget samband med resurseffektiviteten. Enligt Bjurek m.fl. (1995) har majoriteten av daghem i Göteborg ökat resurseffektiviteten 1991-1993. Variationen har samtidigt minskat vilket innebär att besparingarna drabbat daghemmen olika mycket.

Diskussion

Resultaten från »Göteborgsundersökningen« visar att svenska småbarnsföräldrar har förmåga att bedöma variationer i kvalitet i sitt barns daghem. Trots att många föräldrar hade bristande kunskap om vad som hände i

daghemmet fanns det en konsensus mellan deras uppfattning om kvalitet och de kriterier för kvalitet som kännetecknar en professionell syn. För föräldrar uttrycktes kvalitet främst i termer av egenskaper hos personalen. Begreppen engagement, kunnsighet och kompetens användes av många föräldrar för att känneteckna kvalitet.

Inom de resursramar som rådde vid undersökningstillfället (1993-94) hade kvalitet ur såväl föräldrarnas som oberoende bedömares perspektiv inget samband med mängden resurser per barn. Antalet avlönad personal och ytresurser i förhållande till antalet inskrivna barn är alltså utifrån våra resultat inte avgörande för den pedagogiska kvaliteten. I forskningsresultat från USA finner man oftast låga samband mellan kvalitet och personaltäthet. I stället synes den professionella kompetensen hos personalen ha stor betydelse för kvaliteten i verksamheten. Av såväl våra egna undersökningar som annan svensk och amerikansk forskning (t.ex. Palmerus & Hägglund, 1987 och Philips m.fl., 1989) framgår att utbildning, professionell medvetenhet och skicklig arbetsledning i form av utbildningsinsatser, samspel och enighet bland personalen och kvalitetsmedvetenhet hos arbetsledaren har höga samband med kvalitet men ej med effektivitet.

Av den här presenterade undersökningen kan man också konstatera att i personalens professionella kompetens ingår även att kunna förmedla sin syn på det pedagogiska arbetet och på barnen till föräldrarna på ett trovärdigt sätt. Deras allmänna intryck av att personalen är engagerad och gör ett bra jobb betyder mer för föräldrarnas bedömning av kvalitet än mängden resurser per barn eller detaljer i verksamheten.

Det är intressant att konstatera att vid en statistisk analys av den skala som användes för bedömning av professionell kvalitet (ECERS) framträdde en kvalitetsdimension som omfattade mer av det generella pedagogiska synsättet i daghemsverksamheten än specifika sätt att arbeta (Kärrby & Giota, 1994). I denna dimension ingår bedömningar av sättet att förhålla sig till barn och leda verksamheten, t.ex. balansen mellan frihet och struktur i arbetet, insikt i hur individuella barn fungerar och hur den pedagogiska miljön kan anpassas till varje barns förutsättningar. Den pekar också på språket som en förmedlande faktor som grund för inlärning och aktivitet på olika områden. Kvalitet är alltså en fråga om medvetenhet hos personalen om den totala socialisationsmiljön och hur varje individuellt barn förhåller sig till denna.

Det har skett en pedagogisering av barn- domen i det moderna samhället. Samtidigt pågår en pluralisering av offentlig och privat barnomsorg. Jämfört med andra barnomsorgsformer värderas daghem högt av dagens svenska småbarnsföräldrar. Vår undersökning visar att daghemmets viktigaste funktion ur föräldrarnas perspektiv är att ge barnet pedagogiska och sociala erfarenheter. Resultaten bekräftar också vad man funnit i andra undersökningar av uppfostringsattityder bland föräldrar idag. Regler och fasthet betonas vilket tolkats som uttryck för en postmodernistisk syn på uppfostran (Persson, 1994; Brembeck, 1994). Frihet är inte frigörelse från auktoriteter

utan frihet att utveckla sin personlighet och identitet i en gruppverksamhet som ger utrymme åt det individuella och personliga (Brembeck, 1994).

Denna önskan kan ses i relation till den syn som kännetecknar företrädare för barnomsorgen. I en nyligen publicerad undersökning av förskolechefers och förskollärares syn på kommunal daghemsverksamhet i Stockholm efter besparingsåtgärder visade resultaten en något annorlunda bild. Som kriterium på kvalitet prioriterade förskolecheferna *ge barn trygghet* och *ge föräldrarna service* medan *personalens kunnighet och engagement* sattes först på tredje plats. Förskollärarna betonade barnomsorgens servicefunktion i lika hög grad som förskolans uppgift att tillgodose barns behov och utveckling (Johansson 1995).

Denna syn på förskolan stämmer inte med den prioritering föräldrar ger uttryck för och som tyder på att de värderar det pedagogiska arbetet högt. Man förutsätter att barns behov av trygghet och bekräftelse tillgodoses i detta arbete.

I dagens situation har de föräldrar tur i daghemslotteriet som får ett daghem med hög kvalitet. Socialpolitiska och pedagogiska strategier måste sökas för att ge alla föräldrar tillgång till daghem som uppfyller krav på kvalitet ur såväl föräldrars som samhällets perspektiv. Detta är en rättvisefråga och är beroende av vilken kunskap och medvetenhet vi har om daghemmets roll i familjens liv.

Referenser

- Bjurek, H., Gustafsson, B., Kjulin, U. och Kärrby, G. (1992) *Effektivitet och kvalitet i barnomsorgen. En studie av daghem i Göteborgs kommun*. Göteborgs universitet: Institutionen för pedagogik, rapport 1992:07
- Bjurek, H., Gustafsson, B. & Kjulin, U. (1995) *Hylla eller skära? Besparingar inom offentlig barnomsorg*. Göteborgs universitet: Nationalekonomiska institutionen (Manus)
- Björnberg, U. (1992) »Parents' Ideals and Their Strategies in Daily Swedish Life.« I *European Parents in the 1990s*. U. Björnberg (Ed). London: Transaction Publishers.
- Brembeck, H. (1994) *Postmodern uppfostran*. Bidrag till symposiet *Familjeliv i ett mångkulturellt samhälle*, 18-19 maj 1994
- Finansdepartementet Ds 1988:1, *Kvalitetsutvecklingen inom den kommunala barnomsorgen*. Rapport till ESO
- Gustafsson, B. och Kjulin, U. (1994) »Time use in child care and housework and the total cost of children.« *Journal of Population Economics*, 7, pp 287-306. Springer Verlag.
- Halden, G. (1992) *Föräldrars tankar om barn*. Stockholm: Carlssons förlag
- Harms, T & Clifford, R.M. (1980) *Early Childhood Environment Rating Scale*. Teachers College, Columbia university. New York and London
- Holmberg, S. (1994) *Barnomsorg i brytningstid*. Socialstyrelsens aktiva uppföljning. Projektrapport.
- Johansson, I. (1995) *Nya förutsättningar i förskolan. Förskolechefers och förskollärares erfarenheter av arbete i resultatenheter*. Stockholms socialförvaltning, FoU-byrån, Rapport 1995:4
- Kamerman, S.B. (1989) »Child Care, women, work and the family: An international overview of child care services and related policies.« I Lande, J.S., Scarr, S. & Gunzenhauser, N. (Eds) *Caring for Children: Challenge to America*. Hillsdale, NJ: Erlbaum
- Kärrby, G. (1986) *22.000 minuter i förskolan*. Göteborgs universitet: Pedagogiska institutionen, Rapport 1986:09
- Kärrby, G. (1992) *Kvalitet i pedagogiskt arbete med barn*. Stockholm: Socialstyrelsen och Allmänna förlaget
- Kärrby, G. (1994) *Kostnadsbesparingar i daghem – Hur påverkas kvaliteten?* Göteborgs universitet: Institutionen för pedagogik, Rapport nr 1994:04,
- Kärrby, G. och Giota, J. (1994) »Dimensions of Quality in Swedish Day Care Centers – An Analysis of the Early Childhood Environment Rating Scale.« *Early Child Development and Care*, Vol 104
- Landgren-Möller, E. (1991) »Kommunal barnomsorg – Mest för välbeställda?« I *Familj, arbete och barnomsorg – Tre verkligheter*. Stockholm: Socialstyrelsen, Allmänna förlaget
- Moss, P. and Pence, A. Eds. (1994) *Valuing Quality in Early Childhood Services*. London: Chapman
- Ohlsson, L. (1993) *När daghemmen blev resultatenheter*. Stockholms Socialförvaltning: FoU-byrå. Rapport 1993:1
- Palmerus, K. och Hägglund, S. (1987) *Hur många vuxna behöver vi på dagis?* Göteborgs universitet: Pedagogiska institutionen, Rapport 1987:4
- Persson, S. (1994) *Föräldrars föreställningar om barn och barnomsorg*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International
- Phillips, D.A. Ed. (1987) »Quality in Child Care: What does research tell us?« *Research Monographs of the National Association for the Education of Young Children*, Vol 1
- Regeringens proposition 1993/94:11, *Utvidgad lagreglering på barnomsorgsområdet*
- Socialstyrelsen 1987:3, *Pedagogiskt program för förskolan*
- Socialstyrelsen, Allmänna råd 1995:2, *Barnomsorgen i socialtjänstlagen*
- SOU 1972: 26-27, *Förskolan* del 1 och 2
- Sundell, K. (1995) *Barnen i förskolan. Hur påverkar resurser och pedagogik barn i kommunala och privata förskolor?* FoU-rapport nr 1995:7, Stockholms socialförvaltning.
- Sundell, K. & Salonen, F. (1991) *Vad ska förskolan lära barnen?* Stockholms Socialförvaltning: FoU-byrån. Rapport 1991:1

Summary

Parental conceptions of quality in daycare centers

The role of daycare in relation to the modern family in Sweden today is discussed. Recent research on child-rearing attitudes shows that modern parents value the stimulation of social and intellectual experiences from public institutions like preschool and school. The general aim of Swedish preschools is to provide a stimulating social and learning environment. According to an earlier study, daycare centers vary in quality in this respect.

In a research project quality in daycare centers was studied in relation to the parents' own conceptions of what constitutes good quality.

The concept of quality is discussed generally. In this study professional quality is rated by the Early Childhood Environment Rating Scale (ECERS). The ratings include 28 items which take into consideration the total environment of the child and are focused on the conditions that enhance the child's whole development. The scale is divided into seven subscales including personal care, display and furnishing, language-reasoning experiences, creative activities, social development and adult needs.

Forty daycare centers were chosen from about 200 centers in Gothenburg. One section in each was rated by the ECERS. All

the parents in each rated section were asked to fill out a questionnaire. In 37 main questions their conceptions of different aspects of quality were appraised. These included 1) information and contact with the personnel, 2) conceptions of how well different educational aims were fulfilled and 3) the role of childcare in the life of the family.

The results showed that the main function of daycare for most parents was to provide an educational environment and to enhance the development of social competence in the child. There were significant positive correlations between the ratings of quality by independent observers and the parents' conceptions of contact and information between the center and the home, and also how well different educational goals were fulfilled. No relationship was found between quality as rated by observers and the impact of quality on family life.

Good-quality daycare centers as conceived by parents or rated by observers were not found to have higher costs than low-quality centers.

The results are discussed in relation to the official goals of Swedish child care policy and to the role of the daycare center for the family today.